

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

Кафедра філософії, історичних і соціальних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Перший проректор
Р. ШЕЛУДЬКО
« 31 » серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОЗП 1 «ОСНОВИ ФІЛОСОФСЬКИХ ЗНАНЬ»

Рівень вищої освіти –	Початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти
Галузь знань –	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність –	051 «Економіка»
Освітньо-професійна програма –	«Економіка»
Факультет –	менеджменту і економіки

Робоча програма Основи філософських знань для здобувачів початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» освітньо-професійної програми «Економіка».

«26» серпня 2020 р. 20 с.

Розробник: **професор, доктор філософських наук, професор кафедри філософії Заздравнова О.І.**

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри філософії, історичних і соціальних дисциплін протокол №1 від 26 серпня 2020 р.

Завідувач кафедри філософії,
історичних і соціальних дисциплін
професор ХНАУ

А. КРАВЦОВ

Схвалено навчально-методичною комісією факультету менеджменту і економіки.

Протокол № 2 від « 27 » серпня 2020 р.

Голова навчально-методичної комісії
факультету менеджменту і економіки,
к.е.н., доцент

Ю. ФІЛІМОНОВ

1. Опис навчальної дисципліни

Показник	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість: кредитів – 3	Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки	Обов'язкова	
модулів - 2	Спеціальність – 051 «Економіка». Освітньо-професійна програма – «Економіка»	Рік підготовки:	
змістових модулів – 2		1-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: Геокультура як спосіб бачення сучасного українського суспільства.		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		2-й	1-й
3 них тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 для самостійної роботи студента – 3		Лекції	
	Освітній рівень – початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти	16 год.	6
		Практичні, семінарські	
		14 год.	6
		Лабораторні	
		–	-
		Самостійна робота	
		60 год.	78
	Вид контролю: екзамен		

Примітка. Співвідношення між кількістю годин аудиторних занять і кількістю годин для самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 1 : 1,2

1. Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета - надання знань з філософії як світогляду людини, або в сукупності поглядів на світ у цілому та ставлення людини до цього світу в розумінні онтологічних, гносеологічних, аксіологічних і соціальних проблем буття.

Завдання - вивчення історії філософії та її органічної складової – історії української філософії, сприяння гуманізації освіти через засвоєння досягнень сучасної філософії, інформації про світ у цілому і ставлення людини до цього світу; вивчення комплексу принципів пізнання як загального методу пізнавальної діяльності; розвиток здібностей до логічного мислення, самостійного аналізу складних явищ суспільного життя, уміння пов'язувати загально-філософські проблеми з розв'язанням завдань соціально-економічної теорії і практики.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- загально-гуманітарну, філософську культуру мислення;
- історію та теорію дисципліни;

вміти:

- володіти навичками оцінки філософських аспектів сучасного буття;

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі у сфері економіки суб'єктів господарювання або у процесі навчання, що передбачає застосування положень і методів сучасної економічної науки і характеризується певною невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Програмні компетентності:

загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до формування світогляду щодо розвитку людського буття, суспільства і природи, духовної культури.

ЗК 2. Здатність розглядати суспільні явища в розвитку і конкретних історичних умовах.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Формувати (з позиції історичного досвіду) розуміння сутності історичних перетворень, що відбуваються в сучасній Україні, а також почуття патріотизму, історично науково обґрунтованої свідомості, вшанування традицій і звичаїв свого народу та культурного надбання людства.

ПРН 2. Формувати філософську культуру мислення, пізнання навколишнього світу та самого себе, навичок застосування філософської методології.

2. Програма навчальної дисципліни

**Змістовий модуль 1. Філософія, її предмет та роль у житті суспільства.
Тема 1. Філософія, її предмет, соціальні умови формування, структура та методи.**

Визначення філософії, її місце в сфері духовної діяльності людини, структура та функції філософського знання.

Тема 2. Світогляд, його структура, функції. Історичні типи світогляду

Поняття світогляду, його складові та функції. Типи світоглядів. Співвідношення філософії зі світоглядом, наукою, мистецтвом, релігією та ідеологією.

Змістовий модуль 2. Етапи розвитку європейської філософської думки

Тема 3. Антична філософія та її проблеми. Проблеми середньовічної філософії. Філософія Відродження. Філософія Нового часу. Німецька класична філософія. Традиції та особливості розвитку філософської думки в Україні.

Еволюція філософських парадигм в Європі. Особливості української філософії.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		л	с/п	лаб	інд	с.р.		л	с/п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Філософія, її предмет та роль у житті суспільства												
Тема 1. Філософія, її предмет, соціальні умови формування, структура та методи.	20	4	4			12	20	2	2		-	16
Тема 2. Світогляд, його структура, функції, історичні типи світогляду	32	6	4			22	32	2	2		-	28
Разом за змістовим модулем 1	52	10	8			34	52	4	4		-	44
Змістовий модуль 2. Етапи розвитку європейської філософської думки.												
Тема 3. Антична філософія та її проблеми. Проблеми середньовічної філософії. Філософія Відродження. Філософія Нового часу. Німецька класична філософія. Традиції та особливості розвитку філософської думки в Україні.	38	6	6			26	38	2	2		-	34
Разом за змістовим модулем 2	38	6	6			26	38	2	2		-	34
Усього годин	90	16	14			60	90	6	6		-	78

5. Теми семінарських занять

Пор. №	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Філософія, її предмет, соціальні умови формування, структура та методи.	1
2	Тема 2. Світогляд, його структура, функції, історичні типи світогляду	1
3	Тема 3. Антична філософія та її проблеми.	2
4	Тема 4. Проблеми середньовічної філософії.	2
5	Тема 5. Філософія Відродження.	1
6	Тема 6. Філософія Нового часу.	2
7	Тема 7. Німецька класична філософія.	1
8	Тема 8. Традиції та особливості розвитку філософської думки в Україні.	1
9	Тема 9. Сучасна світова філософія.	1
10	Тема 10. Глобальні проблеми сучасної цивілізації, їх взаємозв'язок і взаємозалежність	2
	Усього годин	14

6. Теми практичних занять

Пор. №	Назва теми	Кількість годин

7. Теми лабораторних занять

Пор. №	Назва теми	Кількість годин

8. Самостійна робота

Самостійна робота студента відноситься до інформаційно-розвиваючих методів навчання і є основним засобом творчого засвоєння програмного матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Види самостійної роботи студентів за цільовим призначенням:

1. Вивчення нового матеріалу: опрацювання першоджерел, читання та конспектування відповідної літератури; перегляд відеозаписів; прослуховування лекцій магнітних записів; інші види занять.

2. Підготовка до контрольних робіт, семінарів; виконання типових завдань; інші види занять.

3. Вивчення матеріалу з використанням елементів творчості: виконання завдань з елементами творчості; розв'язання проблемно-пошукових запитань; участь у розв'язанні проблемних ситуацій у формі

дискусій і прес-конференцій; підготовка рефератів, доповідей, інформацій з заданої теми; інші види занять.

4. Удосконалення теоретичних знань і методів їх використання у навчальному процесі.

Пор. №	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Геокультурна спрямованість науки і філософії як умова інноваційного розвитку 1. Предметна визначеність буття. 2. Природа як спосіб об'єктивно-можливого буття людини у формі науки. 3. Культура як спосіб суб'єктивно-належного буття у формі мудрості. Світ як геокультурне ціле. Мудрість і наука	8
2	Тема 2. Наука як специфічна форма когнітивної діяльності 1. Наука як сукупність знань, процес пізнання і соціальний інститут. 2. Становлення науки. Концепція „розбрунькування” філософії. 3. Виникнення та основні етапи розвитку науки. Типи наукової раціональності. 4. Наука і паранаука.	8
3	Тема 3. Структура наукового знання 1. Чуттєве й логічне в пізнанні. 2. Рівні та форми наукового пізнання. 3. Засадничі підвалини наукового знання.	8
4	Тема 4. Методологія, її рівні та методи наукового пізнання 1. Методологія та її рівні. 2. Методологічна функція філософії. 3. Загальнонаукові методи наукового пізнання: а) методи емпіричного дослідження; б) методи теоретичного пізнання; в) загальнологічні методи пізнання.	8
5	Тема 5. Виникнення філософії науки та формування її основних напрямів 1. Філософія науки позитивізму: а) „перший” позитивізм; б) „другий” позитивізм; в) неопозитивізм. 2. Конститування позапозитивістських напрямів філософії науки: а) прагматизм; б) герменевтика; в) „критична теорія” Франкфуртської школи.	10
6	Тема 6. Філософія науки постпозитивізму 1. Основні напрями подолання філософії науки постпозитивізму. 2. Методологічні засади філософії науки постпозитивізму:	8

Пор. №	Назва теми	Кількість годин
	а) індуктивізм; б) конвенціоналізм; в) фальсифікаціонізм; г) історизм.	
7	Тема 7. Особливості сучасного стану розвитку філософії науки 1. Постмодерністська інтерпретація наукових знань. 2. Синергетичне бачення науки. 3. Геокультурна стратегія сучасної філософії науки та інноваційного розвитку.	10
		60

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання (ІЗ) є видом позааудиторної індивідуальної роботи студента навчального чи навчально-дослідницького характеру, яке виконується в процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу.

Мета індивідуального завдання. Самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

Зміст індивідуального завдання. ІЗ – це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, отриманих у процесі лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять, охоплює декілька тем або зміст навчального курсу в цілому.

Структура індивідуального завдання:

вступ – зазначається тема, мета та завдання роботи та основні її положення;

теоретичне обґрунтування – виклад базових теоретичних положень, законів, принципів, алгоритмів тощо, на основі яких виконується завдання;

методи (при виконанні практичних, розрахункових, моделюючих робіт) – вказуються і коротко характеризуються методи роботи;

основні результати роботи та їх обговорення – подаються статистичні або якісні результати роботи, схеми, малюнки, моделі, описи, систематизована реферативна інформація та її аналіз тощо;

висновки;

– список використаних джерел.

Загальний обсяг роботи не повинен перевищувати 15 сторінок.

Теми індивідуальних завдань:

1. Соціалізація індивіда в глобальній мережі Інтернет.
2. Вчення про «надлюдину» у філософії Ф. Ніцше.
3. Проблема особистості в екзистенціалізмі.
4. Інформаційне суспільство, його природа та проблеми.
5. Основні принципи герменевтики.
6. Технічне знання: місце і роль в житті суспільства.
7. Екологічні проблеми техногенної цивілізації.
8. Розуміння свободи Е. Фроммом.
9. Загублена українська людина М. Шлемкевича.
10. Проблема свідомого та несвідомого у філософії.
11. Проблема істини в американському прагматизмі.
12. Філософський аналіз міфу.
13. Постпозитивізм Т. Куна.
14. Екзистенціалізм Ж-П. Сартра: свобода та відповідальність.
15. Проблема людини у філософії Г. С. Сковороди.
16. Глобалізація і самовизначення націй.
17. Проблема національного у творчості М. Драгоманова.
18. Проблема сенсу людського життя.
19. «Мислю – значить існую» – принцип новоєвропейської раціональності.
20. Постмодернізм у філософії та культурі.
21. Феномен нігілізму: західноєвропейський контекст.

22. Етична концепція та естетичний ідеал А. Шопенгауера.
23. Проблема розуму та божевілля у філософії М. Фуко.
24. Філософія і повсякденність.
25. Етична концепція Дж. Д'юї.
26. Синергетизм М. Пригожина.
27. Проблема діалогу у філософії ХХ століття.
28. Проблема безсмертя душі в античній та християнській філософії.
29. Проблема суб'єкта у філософії ХХ століття (Ж. Лакан, Л. Альтюссер, М. Фуко).
30. Проблема гармонії істини, добра і краси у творчості вченого.
31. Проблеми філософії науки у творчості В.І. Вернадського.
32. Гра як прояв та розвиток суб'єктивних здібностей людини.
33. Здоров'я людини як філософсько-антропологічна проблема.
34. Культура, її основні ознаки та функції.
35. Геокультурна спрямованість учення В.І. Вернадського про біосферу.
36. Філософія та світогляд.
37. Духовний світ античного поліса.
38. Вчення Платона й Аристотеля про державу.
39. Етичне вчення Аристотеля.
40. Проблема віри і знання в середньовічній філософії.
41. Філософія Ф. Аквінського.
42. Гуманізм і проблема індивідуальності в епоху Ренесанса.
43. Політика і мораль у вченні Ніколо Макіавеллі.
44. Сутність утопізму Томаса Мора.
45. Нова наука і її вплив на розвиток філософії.
46. Предмет філософії І. Канта.
47. Гегелівська концепція походження та предмета філософії.
48. Антропологічний матеріалізм Л. Фюрбаха.
49. Предмет марксистської філософії.

50. Особливості давньоукраїнської міфоепічної свідомості.
51. Роль християнства в розвитку філософської думки в Україні.
52. Геокультурні витоки української філософської думки.
53. Філософські ідеї в києворуській культурі.
54. Історіософська проблематика в культурі Київської Русі.
55. Гуманістична спрямованість києворуської філософської думки.
56. Іван Вишенський – видатний український полеміст кінця XVI – початку XVII ст.
57. Києво-Могилянська академія та її вплив на філософську думку українського та інших народів.
58. Ідейні джерела та світоглядна спрямованість філософії українського бароко.
59. Учення Г. Сковороди про три світи і дві натури.
60. Гуманістична спрямованість філософії Г.С. Сковороди.
61. Філософські погляди М. Гоголя.
62. Філософські ідеї у творчості Т. Шевченка.
63. „Філософія серця” П. Юркевича.
64. Історичне значення «філософії серця» в розвитку вітчизняної культури.
65. Екзистенціально-романтичні ідеї у творчості Лесі Українки.
66. Міфологічний світогляд М. Коцюбинського.
67. Концепція конкордизму В. Винниченка.
68. Концепція «азіатського ренесансу» Миколи Хвильового.
69. Філософія І. Франка.
70. Причини ідеологізації культури і науки в 30-50-ті роки XX ст.?
71. Основні напрями розвитку філософської думки в Україні в період „другого відродження”.

10. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни використовуються такі методи навчання:

1. Методи за джерелом і способом сприйняття навчальної інформації.

Лекція як послідовний, логічно вивершений, науково обґрунтований і систематизований виклад відповідного до навчальної програми філософського матеріалу. Залежно від завдань навчального курсу використовуються такі види лекцій:

- *проблемно-пошукова лекція*, спрямована на активізацію творчого мислення студентів, їх уміння і прагнення підходити до знання як до продукту й умови процесу пізнання, учасниками якого вони стають у процесі навчання;

- *лекція-діалог*, що проводиться на основі сократівського методу прямого діалогу викладача з студентами;

- *лекція – консультація*, що проводиться за сценаріями «питання - відповідь» або «питання-відповідь-дискусія».

Семінари - форма навчального заняття, при якій викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань. Семінарські заняття можуть проводитися у формі бесіди, доповідей, дискусій тощо.

Консультація - форма навчального заняття, при якій студент отримує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування (проводяться протягом семестру – поточні консультації, семестрові та екзаменаційні).

2). Група методів за логікою передачі і сприйняття навчального матеріалу:– **індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні;**

3). Група методів за ступенем самостійного мислення при засвоєнні знань – **репродуктивні та продуктивні** (дослідницькі, пошукові, частково-пошукові);

4). Група методів за ступенем управління навчальним процесом: навчання під керівництвом викладача, самостійна робота студента з навчальною та науковою літературою, текстами лекцій, підготовка до

семінарських і практичних занять, робота з комп'ютером, виконання письмових завдань.

11. Методи контролю

Система оцінювання результатів успішності засвоєння знань, вмінь, комунікацій, автономності та відповідальності студентів включає поточний, модульний (відповідно визначеному змістовному модулю), та підсумковий/семестровий контроль результатів навчання.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів.

Поточний контроль знань студентів здійснюється за двома напрямками:

I – контроль систематичності та активності роботи на семінарських заняттях;

II – контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання.

Поточний контроль здійснюється у формі: *усне опитування; фронтальне опитування; індивідуальне опитування; письмові контрольні роботи; тестування.*

Модульний контроль проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовний модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля.

Підсумковий/Семестровий контроль проводиться у формі іспиту у терміни, передбачені графіком навчального процесу.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Екзамен

Поточне тестування та самостійна робота				Підсумковий тест (екзамен)	Сума
змістовий модуль 1		змістовий модуль 2	змістовий модуль 3		
T1	T2	T3	T4	40	100
10	10	25	15		

Теми змістовного модуля 1 – T1-T2. Теми змістовного модуля 2 – T3. Теми змістовного модуля 3 – T4.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C	задовільно	
66-74	D		
60-65	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Програма та робоча програма навчальної дисципліни «Основи філософських знань» для здобувачів.
2. Пакет тестових завдань для модульного контролю.

14. Рекомендована література

Основна література

1. Заздравнов А.П., Заздравнова О.И. Социальный менталитет. – Харьков: Стиль-издат, 2013.- 343 с.

2. Заздравнова О. И. Информационные технологии: обретения и утраты индивида // Молодежь. Наука. Современность: II Всерос. науч.-практ. конф. с международ. участием (10 апреля 2015 г.): сборник статей. Том 1 / филиал ФГБОУ ВПО «УдГУ» в г. Воткинске; науч. ред. Р.М. Мелекесова. – Ижевск: Изд-во «Удмуртский университет», 2015. – С.140-143.
3. Киричок О.Б. Філософія. Підручник для студентів вищих навчальних закладів.- Полтава, 2010.
4. Петрушенко В.Л. Філософія: курс лекцій. - Львів, 2004.
5. Причепій Є.М. та ін. Філософія. Підручник.- К.: Академвидав, 2006.
6. Філософія: підручник. За ред. О.П. Сидоренко, К.: Знання, 2010

Додаткова

1. Канке В.А. Философия. Исторический и семантический курс. Учебник для вузов.- 5-е изд.- М.:Логос, 2004.
2. Сравнительная философия: Моральная философия в контексте многообразия культур.- под ред. М. Т. Степанянц.- М.: Вост. лит., 2004.
3. Хайдеггер М. Немецкий идеализм (Фихте, Шеллинг, Гегель) и философская проблематика современности.- СПб.: Владимир Даль, 2016 .
4. Шуман А.Н.Трансцендентальная философия.- Мн.: Экономпресс, 2002.

15. Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua
2. Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua
3. Міністерство освіти та науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua
4. Интеллектус [Електронний ресурс]: веб-журн. – Режим доступу: <http://www.patent.net.ua/intellectus/ua.html>
5. Мир техники и технологий [Электронный ресурс]: междунар. техн. журн. – Режим доступа: <http://www.mtt.com.ua/>
6. Инновации, управление изменениями в организациях, управление знаниями [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.bizbooks.com.ua/catalog/cat.php3?c=193&lang=1>
7. Державний фонд фундаментальних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dffd.gov.ua/>
8. Генерация идей: [Электронный ресурс]. – Режим доступу: http://content.mail.ru/pages/p_27901.html
9. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: : <http://www.nbu.gov.ua/>

10. Науковий вісник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: : [http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc Gum /Gilleya 32/ F4_doc.pdf](http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gilleya_32/F4_doc.pdf)

11. Наука і освіта [Електронний ресурс]. – Режим доступу: : [http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc Gum /NIO /metod/sagk.htm](http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/NIO/metod/sagk.htm)

12. Стратегия-понятия и определения. Классификация стратегий [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://www.stplan.ru/artcles/theory/strategy.htm](http://www.stplan.ru/articles/theory/strategy.htm)

13. Філософська думка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: : [http://dumka.ho.ua / books_hf.htm](http://dumka.ho.ua/books_hf.htm)